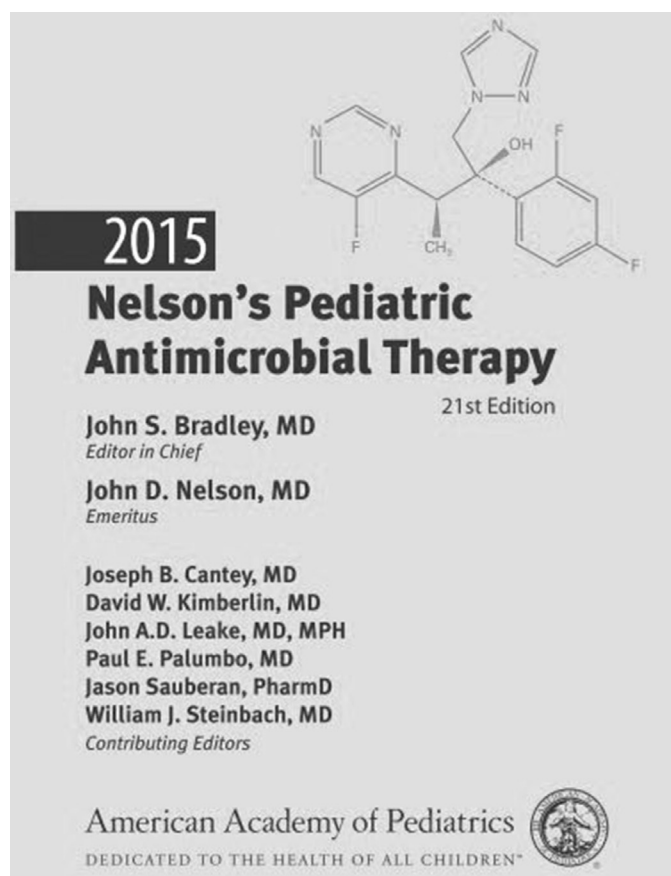

РЕЦЕНЗІЇ

BOOK REVIEWS

УДК 615.281.9

РЕЦЕНЗІЯ
ПРО ДОВІДНИК «НЕЛЬСОН. АНТИМІКРОБНА ТЕРАПІЯ У ДІТЕЙ»**В.С. Андрух**
Міська дитяча лікарня м. Долина, Україна**Про довідник «Нельсон. Антимікробна терапія у дітей»****Андрух В.С.****Міська дитяча лікарня м. Долина, Україна****Nelson's Pediatric Antimicrobial Therapy, 23th Edition, 2017****Andrukh V.S.****City Children's Hospital, Dolyna, Ukraine**

У сучасній педіатрії використовується велика кількість лікарських засобів. Також росте число мультицентрових рандомізованих клінічних досліджень які торкаються вивчення фармакокінетики та фармакодинаміки медичних препаратів у дітей. Ці дослідження виявляють ряд особливостей в реакції дитячого організму на фармакологічні агенти, що пов'язано з незрілістю і розвитком багатьох морфологічних, фізіологічних і біохімічних структур дитячого організму. Адже ще у 1836 р., по визначенню відомого українського професора С.Ф. Хотовіцького опублікованому у першому російському керівництві «Педиятрика» – «педіатрика – наука про відмінні особливості в будові, відправленнях та захворюваннях дитячого організму і базованого на цих особливостях збереження здоров'я і лікування захворювань у дітей». Фармакологічні дослідження свідчать про існування відмінностей у дії ліків у дітей, у показаннях до їх застосування, у виборі ліків, особливо у періоді новонародженості, у більшій частоті побічних і токсичних ефектів порівнюючи з дорослими. Виходячи з того та у контексті всезростаючого наростання полірезистентності до антибіотиків, виникає необхідність в узагальненні цих даних в окремих довідникових матеріалах які б оперативно видавалися та ставали настільними книгами у педіатрів. На жаль, Україна ще неспроможна дорости до рівня розвитку західної медицини, але може скористатися їхніми здобутками користуючись сучасною іноземною інформацією. На сьогоднішній день вона абсолютно доступна, про що ми хочемо показати на прикладі аналізованого нами довідника «Нельсон. Антимікробна терапія у дітей».

Виданий ААП* за редакцією головного редактора Yohn S. Bradley та редакторів Elizabeth D. Barnett, Yoseph B. Canteu, David W. Kimberlin, Paul E. Palumbo, Yason Sauberan, William Y. Steinbach довідник є одним із самих відомих керівництв по лікуванню інфекційних захворювань у дітей і однією із самих корисних книг, якою користуються педіатри всього світу. Книга кишенькового формату, що видається з 1975 р., містить всю необхідну інформацію по терапії бактеріальних, грибкових і вірусних інфекцій (включаючи ВІЧ-інфекцію та вірусні гепатити) та паразитарних захворювань. У це видання включено всі антимікробні препарати, що використовуються в педіатрії, їх дози, режим введення з урахуванням останніх рекомендацій по лікуванню інфекційних захворювань. У відповідь на зростаючу стурбованість з приводу надмірного використання антибактеріальних засобів, у книгу також включені рекомендації про те, коли їх не слід призначати.

У виданні 2014-го року автори повідомили, що дотепер книга видавалася один раз у два роки. Але через швидкий прогрес у клінічній фармакології та клінічних дослідженнях в області позалікарняних інфекцій, а також інфекцій при імунodefіцитах, є потреба поновлювати довідник найбільш свіжими рекомендаціями один раз на рік. Цю щорічну інформацію вже можна знайти в мережі Інтернету (www.aap.org/opus/aap-store/Nelsons/Pages/Whats-New.aspx) де авторитетні вчені ААП викладають оновлені матеріали по найбільш важливих, актуальних і дискусійних питаннях антимікробної терапії. Вже згодом вони включаються у офіційне видання.

Довідник «Нельсон. Антимікробна терапія у дітей» складається з вступу та 16-ти розділів. Крім цього на початку книги розміщено інформацію про «Скорочення і одиниці виміру» та «Сучасні і застарілі назви мікроорганізмів», а в кінці – у додатку – «Номограма для визначення ППТ**», «Опрацьована література», «Міжнародні і торгові назви лікарських засобів» та «Предметний вказівник».

У Вступі доктор медицини, член наукової Ради ААП Д. Бредлі та доктор медицини Д. Нельсон коротко характеризують мету та зміст книги.

У розділі 1 «Вибір антибіотиків всередині класу: лактамні антибіотики, макроліди, аміноглікозиди, фторхінолони» міститься інформація щодо цих груп медикаментів, їхній спектр антимікробної дії, дози, ефективність. За результатами детально спланованих контрольованих клінічних досліджень – їх переносимість, токсичні і побічні ефекти, вартість.

У розділі 2 «Вибір серед протигрибкових препаратів: полієнові антибіотики, азоли і ехінонокандини» міститься інформація щодо цих груп медикаментів, їхній спектр антифунгіцидної дії, дози, ефективність. За результатами детально спланованих контрольованих клінічних досліджень – їх переносимість, токсичні і побічні ефекти, вартість.

У розділі 3 «Як визначити дозування антибіотиків з використанням даних чутливості, фармакодинаміки і результатів лікування» акцентується, що з накопиченням літературних даних і досвіду рекомендації, що стосуються кожного препарату, міняються по мірі того, як зрівнюється його ефективність, безпека і вартість з іншими препаратами, опираючись на нові і одержані раніше дані.

У розділі 4 «Лікування інфекцій, викликаних позалікарняними метициліно-стійкими *Staphylococcus aureus*» викладено детальну інформацію виходячи з назви розділу.

У розділі 5 «Антимікробна терапія у новонароджених» викладені у таблицях принципи лікування інфекцій у новонароджених, дози, інтервали між введеннями.

У розділі 6 «Антимікробна терапія у відповідності до клінічних синдромів» дано рекомендації щодо лікування інфекцій шкіри і м'яких тканин, кісток і суглобів, інфекцій очей, вуха і додаткових пазух, інфекцій дихальної, серцево-судинної, сечостатевої системи, інфекцій шлунково-кишкової і нервової системи, системні інфекції.

У розділі 7 «Антибактеріальні і антимікобактеріальні засоби, активні щодо окремих мікроорганізмів», розділі 8 «Лікування грибкових інфекцій», розділі 9 «Лікування вірусних інфекцій», розділі 10 «Лікування паразитарних захворювань» викладені у таблицях та схемах назви захворювань, їх збудники, спектр дії препаратів, схеми лікування ними, клінічно значимі коментарі щодо різних нозологій.

У розділі 11 «Алфавітний перелік протимікробних препаратів» міститься інформація про всі існуючі у США форми медпрепаратів, діапазон їх доз, режим прийому для дітей і дорослих. Ці критерії схвалені FDA*** і ґрунтуються на даних багаточисленних рандомізованих клінічних досліджень, або на даних одержаних у дорослих, або на досвіді, або на оцінці експертів, або на описі випадків захворювань.

У розділі 12 «Антибіотикотерапія у дітей що страждають ожирінням» інформовано, що розрахунок дози препаратів які не проникають у жирову тканину здійснюється на безжирову масу тіла. Дозу препаратів, які проникають у жирову тканину логічно збільшити з урахуванням маси тіла дитини, хоча при підвищеній дозі зростає ризик побічних ефектів. Дози препаратів, які характеризуються проміжним проникненням у жирову тканину, повинні знаходитися в інтервалі між дозами розрахованими на безжирову масу тіла і фактичну вагу. У цьому розділі також перераховані основні класи антимікробних препаратів з рекомендаціями їх розрахунку для таких дітей.

У розділі 13 «Перехід парентеральної терапії на прийом антибіотиків всередину» повідомляється, що при бактеріальній пневмонії, інфекціях кісток і суглобів, абсцесах глибоких тканин, флегмоні, пієлонефриті виникає потреба вводити антимікробні препарати парентерально щоб пригнітити розмноження збудника і, по можливості, знизити пошкодження тканин. Однак, існують лікарські препарати які чудово адсорбуються з шлунково-кишкового тракту, забезпечуючи майже такі ж концентрації у тканинах, що і після парентерального введення ідентичної дози. Тому після парентеральної терапії при важких інфекціях можливий перехід на пероральний антибіотик з метою досягнення необхідної для вилікування концентрації медикаменту у тканинах. Після такого переходу слід зберегти режим прийому препаратів та контролювати стан здоров'я дитини. Якщо є сумніви, що стан дитини не поліпшується – необхідно вимірювати рівні СРБ**** або прокальцитоніну, щоб бути впевненим що препарат і його доза підібрані правильно.

У розділі 14 «Антимікробна профілактика/профілактика симптоматичної інфекції» приводяться рекомендації по профілактиці інфекцій до появи їх ознак. Розрізняють постекспозиційну профілактику, яка показана протягом короткого проміжку часу після контакту з хворими деякими хворобами що загрожують життю здоровій дитині (напр. менінгококцемія);

продовжену профілактику інфекцій, яка необхідна дітям з високим ризиком важких інфекцій (спленектомія, ревматична лихоманка);

попередження рецидивів або лікування латентної інфекції – якщо інфекція виявлена, але протікає безсимптомно, антимікробні препарати призначаються з метою попередження появи клінічних проявів (наприклад латентний туберкульоз);

профілактику інфекцій перед хірургічною інтервенцією, яку слід проводити перед плановими і позаплановими хірургічними операціями або катетеризацією судин, при умові, що ризик інфекційних ускладнень оправдовує таку профілактику;

профілактику інфекцій у мандрівників, яка проводиться з метою попередження у них захворювання шлунково-кишкового тракту, зокрема діареї, малярії, захворювання що передаються статевим шляхом.

У розділі 15 «Побічні реакції на антимікробні агенти» акцентовано, що одним із правил у клінічній практиці – запідозрити побічні ефекти, які у перебігу захворювання не співпадають з тими результатами, на які сподіваємося. Описано побічні ефекти всіх груп антибактеріальних, антипаразитарних і противірусних препаратів які вимагають ретельного спостереження або лабораторних досліджень внаслідок своєї поширеності або важкості проявів.

У розділі 16. «Взаємодія медикаментів» у таблицях перераховані відомі або клінічно значимі реакції взаємодії антимікробних препаратів між собою, або з іншими групами медикаментів (напр. протисудомні препарати, антациди...).

Застосування арсеналу лікарських засобів у медичній практиці є справою нелегкою, бо вимагає від кожного педіатра фундаментальних знань у своїй професії та добрій обізнаності у можливостях антимікробної терапії у дітей. У зв'язку з цим автори вважали своїм обов'язком включити у це видання всі антимікробні препарати що використовуються у педіатрії згідно самих сучасних рекомендацій по лікуванню дитячих інфекцій. Разом з тим, автори довідника заявляють, що представлені у ньому рекомендації і медикаменти не являються єдиними або обов'язковими. Враховуючи, що способи застосування лікарських препаратів з часом міняються, лікар повинен уважно читати інструкцію виробника препарату і керуватися нею у своїй роботі.

Примітка: ААП* – Американська академія педіатрії.
ППТ** – площа поверхні тіла.
FDA*** – управління по контролю за якістю харчових продуктів і лікарських засобів США
СРБ**** – С-реактивний білок.

Відомості про автора:

Андрух Володимир Степанович – лікар-педіатр Долинської міської дитячої лікарні, випускник Львівського медуніверситету (1976 р), вища атестаційна категорія за спеціальністю «педіатрія».
Адреса для кореспонденції: Івано-Франківська обл.; 7700 м. Долина вул. Чорновола 6/9 Андрух Володимир Степанович; моб. тел. +38098 4191127; e-mail: andruch@rambler.ru

© В.С. Андрух, 2018